

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовео комисију: Наставно-научно вијеће Филозофског факултета

Датум именовања комисије: 12.04.2018. године

Број одлуке: 07/3.695-4/18

Састав комисије:

1. Др Станковић-Јанковић Тања	ванредни професор	Методика васпитно-образовног рада
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Др Микановић Бране	ванредни професор	Општа педагогија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Др Сузић Ненад	редовни професор	Општа педагогија и Методика васпитно-образовног рада
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
4. Др Кристинка Селаковић	доцент	Методика наставе ликовне културе
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Педагошки факултет Универзитета у Крагујевцу		Члан
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

- Име, име једног родитеља, презиме: Марко (Раде) Попадић
- Датум рођења: 11.2.1987. Мјесто и држава рођења: Сарајево, БиХ

II.1 Основне студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Источно Сарајево

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Педагогија

Звање: Дипломирани педагог

II.1.1 Основне студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Сарајево

Факултет/и: Академија ликовних умјетности

Студијски програм: Наставнички смјер

Звање: Бакалауреат ликовне умјетности

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Источно Сарајево

Факултет/и: Филозофски факултет

Студијски програм: Педагогија

Звање: Магистар педагошких наука

Научна област: Методика васпитно-образовног рада

Наслов завршног рада: *Повезаност школског успјеха и перцепције лијепог код ученика у настави ликовне културе*

II.2.1 Мастер или магистарске студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Сарајево

Факултет/и: Академија ликовних умјетности

Студијски програм: Ликовна умјетност

Звање: Магистар ликовне умјетности

Научна област: /

Наслов завршног рада: Енформел и имагинарни пејзаж

II.3 Докторске студије

Година уписа:

Факултет/и: Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци

Студијски програм: Педагогија

Број ЕЦТС до сада остварених:

Просјечна оцјена током студија:

II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Попадић, М. (2017). Перцепција лијепог код ученика у настави ликовне културе. <i>Наша школа, бр. 1-2</i> , 37–54. Бања Лука: Друштво педагога Републике Српске.	Оригинални научни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>Рад се бави испитивањем повезаности димензија естетског доживљаја ученика, у настави ликовне културе. Узорком су обухваћена 203 ученика средње школе, који имају предмет ликовна култура. Прво је провјерена латентна структура новоконструисаног инструмента чија је теоријска подлога теорија естетског одлучивања са три когнитивна модула и теорија естетске еволуције. Димензије естетске процјене су склад (X), украшеност (P) и смисаона дубина (D), те Примордијални садржај (ПМ). Стимулусни материјал се састојао од 24 репродукције познатих умјетничких дјела. Метријске карактеристике инструмената су задовољавајуће. Анализирајући све слике и скале, може се закључити да је највише присутна димензија дистантност или смисаона дубина, која подразумијева највиши ниво одлучивања, а што је у складу са претходним истраживањима јер се показало да испитаници млађег узраста доносе одлуке X нивоа, дјеца средњег узраста доносе одлуке са P нивоа и најстарија са D нивоа одлучивања. Испитаници који су учествовали у истраживању припадају трећој скупини која је у претходним истраживањима бирала D ниво одлуке. Истраживања су показала да дужина излагања визуелног материјала утиче на процес одлучивања, као и да се укус мијења са узрастом, тако да се естетски суд може посматрати као развојни феномен.</p>		
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> <u>ДА</u> НЕ ДЈЕЛИМИЧНО</p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
1.	Попадић, М. (2016). Вредновање и уочавање лијепог код ученика у настави ликовне културе. <i>Радови филозофског факултета, бр. 18</i> , 305–322. Пале: Филозофски факултет	Оригинални научни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>Рад се бави анализом естетских постигнућа ученика у настави ликовне културе, а што је испитано на основу вредновања, уочавања и доживљања лијепог. Узорком су обухваћена 203 ученика средњих школа који имају предмет ликовна култура. Новоконструисани инструмент показао је задовољавајуће метријске карактеристике. Анализирајући све слике и скале, може се закључити да је највише присутна димензија дистантност или смисаона дубина, која подразумијева највиши ниво одлучивања, а што је у складу са претходним истраживањима. Заједнички семинарски профил свих слика је указао на то да се Далијева слика <i>Мекана конструкција с куваним пасуљем</i> перципира као надземаљска, чудна и загонетна. Герника је такође перципирана као чудна. <i>Бели Анђео</i> и <i>Тајна вечера</i> су опажени као умјетнички највредније слике. Ранохришћански орнаменти су перципирани као најдосаднији. <i>Мона Лиза</i> и <i>Портрет мадам Рекамије</i> су најприроднији и земаљски. Најпрецизнији су <i>Аутопортрет, Давид</i> и <i>Тајна вечера</i>. Готичка розета је највише сразмјерна и пасивна. Ранохришћански орнаменти су неповезани и плитки у највећој мјери. <i>Купачи код</i></p>		

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публикацији научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

<p><i>Асниереса</i> су највише глобални.</p> <p>Кад је у питању вредновање лијепог, резултати су показали да ученици од свих културно умјетничких садржаја најчешће осјећају задивљеност кад посматрају неку слику, најчешће посјећују концерте, највише воле портрете, и прво што примјете на слици је да ли је ишта реално. Овај резултат је такође у складу са претходним истраживањима и претпоставком да се повећава ниво реалности с дужином посматрања дјела, као и узраста.</p>
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> <u>ДА</u> НЕ ДЈЕЛИМИЧНО</p>

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
1.	Попадић, М. (2014). Аутоматизам, биоморфизам и митско у апстрактном експресионизму. <i>Радови Филозофског факултета Пале, 16 (1/2), 857–867.</i> Пале: Филозофски факултет.	Стручни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>У раду су обрађени аспекти апстрактног експресионизма, односно енформела и представника. Апстрактни експресионизам у својој суштини значи негацију традиција модерне европске умјетности, била то традиција кубизма, надреализма или неопластицизма. Умјетници одбацују везе са традицијом, афирмишући потребу за проживљеним, личним искуством, далеким од традиција апстракције или кубизма, искуством које је тренутачно, интензивно и директно, обојено суптилношћу и ритмом властитог бића.</p> <p>Аутоматизам у чину сликања, сам гест и акција који су се у сликарству апстрактног експресионизма остваривали заиста су изнијели у први план нов и ликовној умјетности мало познати феномен и медијум: сликарево тијело. У енформелу велика пажња посвећена је раду тијела, физичком рукопису који се остваривао на различите начине. Биоморфизам у умјетности апстрактног експресионизма, могло би се рећи директно произилази из надреализма. Откривајући аналогije људских облика и других организама, умјетници производе неправилне и спљоштене форме у којима је природа приказивана као један органски облик или група таквих облика.</p> <p>Аутоматизам као средство остваривања садржаја, биоморфизам као средство сажетог приказивања природног свијета, митско-архаично – симбол као средство трагања за заједничком људскошћу постају један нови рјечник, технички и идејни, којим се реализује приказивање властите реалности и трансцендентирања апстрактног у реално.</p>		
<p><i>Рад припада проблематици докторске дисертације:</i> ДА НЕ <u>ДЈЕЛИМИЧНО</u></p>		

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
1.	Попадић, М. (2013). Интуиција и експресија. <i>Психологија и уметност.</i> Међународни тематски зборник. Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 153–162.	Прегледни рад
<p><i>Кратак опис садржине:</i></p> <p>Нова методологија у сликарству енформела поставила је у први план феноменологију акта сликања која садржи три основна елемента: брзину у стварању, одсуство претходног размишљања и нужност подсвјесног стања концентрације. Ове карактеристике упућују на методе надреализма, са једне стране, а са друге на филозофију зена која је извршила значајан утицај на западну умјетност. Умјетници апстрактног експресионизма прогласили су везу са примитивном, архаичном умјетношћу која је на неки начин садржавала њихове тежње, непосредношћу својих призора и вјечитим симболима, изразима примитивних страхова и мотивација који су на чудесан начин, кроз насиља двадесетог вијека постали страхови и мотивације модерног човјека. У енформел сликама постоји једно освјетљење без икакве материјалне функције, психолошког типа, што значи свијетло стање као несвјесни циљ онога који слику ствара. Универзалност архаичних симбола, трагична и религиозна драматичност и примитивна бруталност грчко-римских митова постала је основа на којој се развијао</p>		

експресионизам. Аутоматизам као средство остваривања садржаја, биоморфизам као средство сажетог приказивања природног свијета, митско-архаично – симбол као средство трагања за заједничком људскошћу постају један нови рјечник, технички и идејни, којим се реализује приказивање властите реалности и трансцендирања апстрактног у реално.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА НЕ ДЈЕЛИМИЧНО

Да ли кандидат испуњава услове? ДА

III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРА

Биографија ментора/коментора (до 1000 карактера):

Тања Станковић-Јанковић (1975) дипломирала је 1999. године на Филозофском факултету у Бањој Луци, Одејек за педагогију. Магистарски рад *Емоције и васпитање емоционалности ученика виших разреда основне школе* одбранила је 2005. године, а докторску дисертацију *Учење учења и емоције у настави* 2009. године. Радно искуство, на Филозофском факултету у Бањој Луци, почиње стицати од 2000. године на предметима из уже научне области Методика васпитно-образовног рада: асистент (од 2000. до 2005), виши асистент (од 2005. до 2010), доцент (од 2010. до 2015), ванредни професор (од 2015).

Учествовала је у бројни пројектима, на семинарима и научним скуповима који су се бавили различитим питањима васпитно-образовног рада. Неке од тема су: циљеви ученика, емоционално васпитање, емоције у настави ликовне и музичке културе, ненасилна комуникација, учење учења, превенција вршњачког насиља и сличне.

Од 2016. године је главни и одговорни уредник часописа *Наша школа* Друштва педагога РС. Рецензент је часописа *Радови* Универзитета у Источном Сарајеву и *Artefact* Факултета умјетности у Нишу. Члан је уредничког тима (Editorial team) часописа *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. Бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Станковић-Јанковић, Т. (2008). Значај обуке за учење и емоције ученика. Зборник радова са Научног скупа: <i>Наука, култура и идеологија</i> (389–406). Бања Лука: Филозофски факултет.
2.	Станковић-Јанковић, Т. (2009). Интересовање и мотивација као чиниоци успјеха у учењу. Зборник радова са научног скупа: <i>Иновације у основношколском образовању – вредновање</i> (253–258). Београд: Учитељски факултет.
3.	Станковић-Јанковић, Т. (2010). Савремени приступ учењу учења. Рад са научног скупа: <i>Интердисциплинарност и јединство савремене науке</i> (367–380). Пале: Универзитет у Источном Сарајеву Филозофски факултет Пале.
4.	Станковић-Јанковић, Т. (2010). Учења цивилизација и учења нација: Сврха и циљ учења. Зборник са Првог конгреса педагога Републике Српске (25-27. јун 2009. године): <i>Развој педагошке науке и реформске промјене у образовању и васпитању. Наша школа бр. 3-4</i> , 183–202. Бања Лука: Друштво педагога Републике Српске.
5.	Станковић-Јанковић, Т. (2010). Учење учења у свјетлу различитих теорија учења. <i>Радови – часопис за хуманистичке и друштвене науке бр. 13</i> , 179–192. Бања Лука: Филозофски факултет.

6.	Бјелобрк-Бабић, О., Станковић-Јанковић, Т. и Ђурђевић, С. (2011). Ставови ученика према настави музичке културе. Зборник радова са Научног скупа: <i>Настава и учење – стање и проблеми</i> (597–610). Ужице: Учитељски факултет.
7.	Станковић-Јанковић, Т., Ђурђевић, С. и Сузић, Н. (2011). Позитивна и негативна осјећања у односу на саморегулаторну ефикасност средњошколаца и студената. <i>Педагошка стварност бр. 1-2</i> , 141–159. Покрајински одбор Педагошког друштва АПВ Нови Сад.
8.	Станковић-Јанковић, Т. (2012) <i>Учење учења и емоције у настави</i> . Бања Лука: Art print.
9.	Станковић-Јанковић, Т. (2013). Социјалне компетенције и учење у дигиталној цивилизацији. Зборник радова: <i>Технологија, информатика и образовање стање и проблеми, циљеви и могућности, промјене и перспективе</i> (111–120). Бања Лука: Филозофски факултет.
10.	Станковић-Јанковић, Т. (2013). Вредновање ликовне културе и осјећања ученика. <i>Наша школа бр. 2</i> , 5–26.
11.	Станковић-Јанковић, Т. (2013). Ликовна култура – неискориштене добробити. <i>Иновације у настави бр. 4</i> , 18–30.
12.	Suzić, N., Stanković-Janković, T. i Đurđević, S. (2013). Samoregulacijska uspješnost i emocije srednjoškolaca i studenata. <i>Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, br. 2</i> , 69–95. Sveučilište u Zagrebu: Učiteljski fakultet.
13.	Станковић-Јанковић, Т. и Гојковић, В. (2015). Емоције ученика у настави ликовне културе. <i>Наша школа, бр. 1</i> , 5–15.
14.	Станковић-Јанковић, Т. и Зиројевић, Т. (2015). Улога учитеља у примјени егземплара ликовне умјетности и подстицању креативности ученика. У Д. Бранковић и С. Душанић (Ур.), Зборник радова са научног скупа (Бања Лука, 24. и 25. новембар 2014. године): <i>Критичко мишљење – фактор развоја науке и друштва</i> (309–327). Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет.
15.	Станковић-Јанковић, Т., Сузић, Н. и Тубица, А. (2015). Проблеми при доношењу одлука у малим групама и конфликтне оријентације ученика. <i>Педагошка стварност, бр. 4</i> , 720–739. Покрајински одбор Педагошког друштва АПВ Нови Сад.
16.	Suzić, N., Selimović, H., Stanković-Janković, T., Mikanović, B., Kević-Zrnić, S., Suzić, A., Tubica, A. (2016). Efficiency of SRI Model of Learning. <i>British Journal of Education, Society & Behavioural Science</i> (1–15). SCIEENCEDOMAIN international.
17.	Кевић-Зрнић, С., Станковић-Јанковић, Т. и Зиројевић, Т. (2016). Ефикасност наставе у иновативним дидактичко-методичким моделима. <i>Норма часопис за теорију и праксу васпитања и образовања 2/2016</i> , 269–281. Универзитет у Новом Саду. Педагошки факултет у Сомбору.
18.	Станковић-Јанковић, Т. и Ковачевић, С. (2016). Поучавање ученика за примјену техника ефикасног учења и њихова одређеност за учење. Зборник радова са научног симпозијума <i>Хуманистичко и еманципаторско васпитање</i> (139–156). Бања Лука: Филозофски факултет.
19.	Suzić, N., Selimović, H., Stanković-Janković, T., Mikanović, B., Suzić, A., Kević-Zrnić, S. Tubica, A. (2016). Efficiency of SRI Model of Learning. <i>British Journal of Education, Society & Behavioural Science</i> 18 (1), 1–15.
20.	Suzić, N., Stanković-Janković, T. i Bjelobrk Babić, O. (2017). Kretanjem do kreativnosti i uključenosti učenika u nastavu muzičke kulture. U Zborniku radova <i>Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena</i> (35–54). Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Muzička akademija u Puli.

Да ли ментор испуњава услове?

ДА

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

Утицај вербалних, аудитивних и визуелних подстицаја на когнитивна и естетска постигнућа у настави ликовне културе

Наслов тезе је подобан?

ДА

IV.2 Предмет истраживања

Предмет истраживања је испитивање утицаја вербалних, аудитивних и визуелних подстицаја, као експерименталног програма, на когнитивна и естетска постигнућа ученика шестог разреда у настави ликовне културе.

Естетско васпитање усмјерава човјекову естетско-вриједносну оријентацију, формира и развија човјеков естетски однос, његову способност за естетско опажање и доживљавање, његов естетски укус, идеал, способност стварања естетских вриједности у умјетности и свакој сфери радне дјелатности у свакидашњем животу и понашању. На тај начин, у естетском васпитању се јављају двије стране; она с једне стране одређује човјекову естетско-вредносну оријентацију, а с друге стране у исто вријеме, она развија његове естетске стваралачке способности. Испитивање когнитивних и естетских постигнућа у настави ликовне културе посебно је значајно због данашње концепције естетског васпитања у којем је главна карика естетско-емоционални доживљај, при чему су менталне функције као што су опажање и вредновање подређене доживљају и теоријски недовољно одређене, али и недовољно испитане.

Естетско васпитање могуће је остварити ако се обезбиједи ситуација у којој ученици могу доживјети лијепо, а знатно успјешније развијање осјећања лијепог постиже се када ученик посматра и ствара умјетничко дјело, слуша музику или чита књижевно дјело. Настава ликовне културе, као један од систематизованих и плански организованих видова естетског васпитања обезбјеђује шансу за развој неколико значајних подручја – перцептуални раст кроз сва чула, креативни развој кроз флексибилност, машту, флуентност у мишљењу, емоционални раст, односно способност да се суочи са новим ситуацијама, као и да изрази угодна или неугодна осјећања, интелектуални, друштвени и естетски развој.

Посматрањем наставе ликовне културе у вишим разредима основне школе, дошло се до закључка о потреби креативнијег приступа настави с циљем развијања когнитивних и естетских постигнућа ученика. Уобичајена артикулација часа наставе ликовне културе своди се на то да наставник саопшти ученицима ликовну тему, укратко поразговара са њима о томе који мотив би реализовали, објашњава им технике и последице тога ученици самостално раде до краја часа. На крају часа бирају се најуспјешнији радови без могућности да ученици самостално вреднују свој рад или рад других. Овакав приступ настави смањује ниво креативности дјете, коју би требало подстицати на креативност, а не поучавати их креативности. С обзиром на то, дошло се до закључка о формирању експерименталног програма у настави ликовне културе који би активирао ученичке

стваралачке и интелектуалне способности. Експериментални програм би се звао: *Вербални, аудитивни и визуелни подстицаји развоја когнитивних и естетских способности у настави ликовне културе*. Циљ овако дефинисаног програма био би да се утврди утицај програм на повећање нивоа когнитивних и естетских постигнућа у настави ликовне културе. Ријеч је о експерименталном програму који би био примијењен у шестим разредима основне школе на подручју града Требиња. Програм би трајао једно полугодиште. Експеримент би укључио четири одјељења шестих разреда. У два одјељења би се увео експериментални програм, док би друга два одјељења била контролна. На крају програма вршило би се тестирање сва четири одјељења с циљем утврђивања ефеката експерименталног програма.

Састављању експерименталног програма приступило се на основу *Наставног плана и програма*. Основу програма чини наставни програм за шести разред основне школе.

Вербални подстицај односи се на вербалне асоцијације, које се користе у уводном, главном и завшном дијелу часа. У уводном дијелу ученици ће стварати представе ликовних феномена по узору на предмете, објекте у учиоичком простору, природи, умјетничком дјелу итд. Први дио часа има за циљ покретање угодних емоција, и усмјеравање дјецe да та рјешења претворе у ликовни израз. У главном дјелу часа инсистирало би се на оригиналности дјечијег ликовног израза, а не на тачности ликовног рјешења, како је то данас присутно у педагошкој пракси у настави ликовне културе. И у овом дијелу часа би се вршили вербални подстицаји према слабије мотивисаним ученицима с циљем буђења визуелизације, стварања имагинарне слике могућег ликовног рјешења. У завршном дијелу часа би се инсистирало на вербалној активности ученика. Ученици би требало да анализирају и естетски процјењују своје радове. На тај начин би се утицало на развој вербалних способности, али и на когнитивне способности, анализу, синтезу, закључивање, елаборацију.

Аудитивни подстицај односи се на стимулацију ликовног израза путем одабране музике. Изабрана музика обухвата класичну музику, инструменталну музику, духовну музику (Балканополис, Енија, Бора Дугић, Павле Аксентијевић). Музика даје снажне импулсе стваралаштву ако је пажљиво одабрана и у складу са наставном јединицом која се обрађује. Ликовним изразом подстакнутим инструменталном музиком развијају се ликовне способности ученика, емоционално-естетски доживљај, стваралачка фантазија, дивергентно мишљење (Стојановић Стошић и Стојадиновић, 2016).

Визуели подстицај односи се посматрање умјетничких дјела у уводном дијелу часа која морају бити компатибилна у односу на наставну јединицу. Примјена егземплара у настави ликовне културе има снажну мотивациону вриједност (Станковић-Јанковић и Зиројевић, 2015). Умјетничка дјела требају бити прилагођена узрасту ученика. Постоје прилично тачне одреднице која умјетничка дјела треба посматрати на ком узрасту у настави ликовне културе (Карлаварис, 1991). Према Карлаварису ученицима узраста од девет до дванаест година одговарају умјетничка дјела реалистичког карактера, али без изричитог контраста свијетло–тамно, прегјеране илузије простора, текстуре и сл. У овом узрасту ученике интересују и портети, ентеријери, мртве природе. Интересовања ученика овог доба се подстичу композицијама из антике, ренесансе, класицизма, реализма. Узрасту послје дванаесте године одговарају дјела нејасне контуре, слободнијег ликовног израза, гесте, експресивне боје и форме, као и апстрактни израз. Интересовања ученика овог доба се подстичу дјелима барока, рокока, импресионизма као и свих савремених умјетничких праваца (Карлаварис, 1991). Посматрањем умјетничког дјела, разговором и анализом дјела може се утицати на развој дивергентног мишљења. Послје посматрања у практичном раду кроз асоцијативност, бављење детаљима, а не само формом, дијете долази до

IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

Експерименталних истраживања у подручју методике васпитно-образовног рада код нас нема довољно и из тог разлога је посебан значај овог истраживања. Теоријски значај овог рада огледа се у упоришним теоријама, и критичком осврту на одређене сегменте анализираних релевантних литературе. Практични значај су, у првом реду, иновативни модели наставе који чине експериментални програм, а затим добијени налази и њихов апликативни аспект. Наиме, педагошке импликације у овом раду ће бити посебно наглашене и од кандидата се очекује да ће на овај изазов адекватно одговорити. Да би у томе успио проучио је релевантну литературу, а у овом дијелу издвајамо и нека истраживања на која се позвао у образлагању своје тезе.

Експерименталним истраживањем у настави ликовне културе, Селаковић (2015) испитује улогу активног посматрања умјетничког дјела. Основна намјера овог истраживања била је да се утврди које ликовне способности и која знања ученици могу да стекну кроз перцепцију и рецепцију умјетничког дјела. Основно питање је било да ли активно посматрање умјетничког дјела може да подстиче развој ликовних способности. За потребе овог истраживања Селаковић је осмислила развојни програм који се заснивао на разноврсним стратегијама, методама, методичким приступима и поступцима којима би се дјечи нижег школског узраста приближило умјетничко дјело свјетске и националне културне баштине, а све у циљу развијања ликовних способности и ликовне осјетљивости према умјетничком дјелу (Селаковић, 2015). Резултати истраживања су показали да *Развојни програм*, који уводи у наставу ликовне културе активно посматрање умјетничког дела, примјеном посебно осмишљених стратегија, метода и поступака, знатно утиче на развијање ликовних способности. Ученици експерименталне групе су у односу на контролну групу показали статистички значајне резултате у мјерењима свих фактора креативности и фактора ликовно-обликовног развоја и ликовно-апредијативних способности. Изведен је закључак да је развојни програм ефикаснији у односу на наставу која не примјењује активно посматрање уметничког дела и да је позитивно утицало на ликовни развој ученика (Селаковић, 2015).

У истраживању Стојановић Стошић (2017) праћен је развој креативних способности. Након увођења експерименталног програма резултати су показали да се подстицајима у настави ликовне културе може утицати на развијање креативног мишљења. Ученици експерименталне групе показали су статистички значајне разлике у висини свих показатеља креативности након завршеног експерименталног програма, у односу на контролну групу. На основу истраживања дошло се до закључка да је за развој и његовање креативних способности кроз наставу ликовне културе важно посматрање умјетничких дјела, слушање музике, те тактилни подстицаји.

Круљ (2003) наводи да су истраживања показала да сви наставни предмети као и ваннаставне активности пружају могућност остваривања циља и задатака естетског васпитања. Поједини наставни предмети имају изразито умјетничке садржаје (ликовна култура, музичка култура, књижевност). Реализујући такве наставне садржаје остварују се и циљ и задаци естетског васпитања (Круљ, 2003).

Према Бојовић (2008) у оквиру дидактичких истраживања дошло се до сазнања да

сви наставни предмети, а не само настава ликовне културе значајно доприносе естетским и когнитивним постигнућима из естетског васпитања. У више земаља (САД, Немачка, Француска, Шведска) постепено се напушта теорија и пракса васпитања и образовања усмјерена само на лијепо, већ се у први план ставља развој критичко-визуелних способности, визуелног памћења и мишљења и визуелно-дискриминативне перцепције која укључује анализу, интерпретацију и евалуацију.

Станковић-Јанковић (2013) истиче да наставник у настави ликовне културе треба ученицима помоћи да пронађу смисао и вриједност у ликовним дјелима како би се код њих побудила интересовања за ликовну умјетност.

Према Филиповић (2011) настава ликовне културе, као један од организованих видова естетског васпитања обезбјеђује шансу за развој неколико значајних компоненти васпитања: перцептуални раст кроз сва чула, креативни развој кроз флексибилност, машту, флуентност у мишљењу, емоционални раст, односно способност да се суочи са новим ситуацијама, као и да изрази лијепа или ружна осјећања, интелектуални, друштвени и естетски развој. Савремена педагошка схватања темеље се на сазнању да у сваком дјетету постоје могућности за развој способности опажања, доживљавања, оцјењивања и стварања лијепог.

Кад су у питању истраживања у овој области, Колин Мартиндејл (1990) је проучавао узроке варијација у умјетничкој форми анализирајући промјене на репродукованом материјалу уз помоћ скала естетске процјене. Експерименталним путем је са Роџером Фрејом (Roger Frey) испитаницима давао да процјењују материјал на димензијама побуђености и примордијалног садржаја. Побуђеност је мјерио скалама: сложено, напето, активно, снажно и њиховим супротностима. Примордијални саржај је мјерио скалама: нереалистично, нефотографско, ванземаљско, без значаја и такође са својим супротним паровима. Добио је резултате према којима порастом броја покушаја побуђеност опада, а примордијални садржај расте, чиме је потврдио налазе претходних истраживања да са репродуковањем садржаја расте тенденција ка поједностављивању цртежа. Те налазе тумачио је као смањење реалистичности код цртежа, и упрошћавањем ефекта памћења и недостатком вјештине цртања (Martindale, 1990). На основу овог истраживања, истраживачи су испитивали могућност промјене на репродукованом материјалу кад су у питању и друге димензије естетске процјене као што су склад (X), украс (P) и дубина (D), тј, хармонија, редунданса и дистантност. Пејић и Милићевић су ове промјене објаснили у свјетлу когнитивног модела доношења естетске одлуке на основу којег естетски суд није јединствен процес и може се разложити на три подоперације различитих оперативних карактеристика (Огњеновић, 1980, 1986, 1991, 1994; Пејић и Милићевић, 2011). Прва подоперација је хармонијски склад тј. X-ниво одлуке који функционише по принципу равнотеже елемената, склада, хармоније и симетрије, те захтијева најкраће вријеме доношења одлуке. Друга подоперација је редундантни или P-ниво одлуке који функционише по принципу вишка, односно богатства утисака, украшавања, елемената и редунданце, те захтијева и дуже вријеме за доношење одлуке у односу на хармонијски ниво. Трећа подоперација је дистантни или D-ниво који функционише по принципу отварања новог семантичког простора и захтијева најдуже вријеме за доношење одлуке. Према овој теорији свакој особи стоје на располагању сва три нивоа одлучивања (Пејић и Милићевић, 2011). Кад је у питању процес доношења естетског суда, истраживања су показала да дужина излагања визуелног материјала утиче на процес одлучивања, као и да се укус мијења са узрастом, тако да се естетски суд може посматрати као развојни феномен (Огњеновић, 1980, 1986, 1991; Лазић, 1988; Граовац, 1989, Пејић, Милићевић, 2011). У експерименту са дјецом три различита узраста од 5, 10 и 16 година, који су радили Марковић и Марковић (1994) утврђено је да

најмлађи испитаници доносе одлуке X нивоа, дјеца средњег узраста доносе одлуку са Р нивоа и најстарији са Д нивоа, а новија истраживања су показала да се естетски нивои X, Р и Д могу посматрати као независне естетске димензије процјене.

Естетско опажање и доживљај претпостављају да у њима судјелују све духовне човјекове моћи, његове сазнајне, стваралачке способности: осјети, емоције, воља, интелект, маштање. Визуелни систем поред функције опажања има и функцију разумјевања значења (Здравковић, 2012).

Опажање може тећи без било каквих намјера или циљева за разлику од посматрања које се ослања на циљеве. Ове одреднице детерминишу разлику између опажања и посматрања, способности које се вјежбањем могу усавршавати (Слатина, 2005).

У оквиру овог поглавља указано је само на један број теоријских и емпиријских истраживања и у оквиру њих на сложену проблематику когнитивних и естетских постигнућа.

Наведена истраживања су веома инспиративна и неопходно је било проучити их. На основу тога кандидат је испланирао и осмислио истраживање. Овим радом жели се направити помак од данашњег приступа методици наставе ликовне културе. Оно што је највећа вриједност овако осмишљеног истраживања јесте експериментална провјера програма у методици наставе ликовне културе, али и методици васпитно-образовно рада уопште.

Литература:

- Бјекић, Д., Алексић, В. и Вучетић, М. (2012). Дводимензионални модел Блумове таксономије у настави ТИО, 4. конференција са међународним учешћем, „Техника и информатика у образовању”, 1-3. јуна 2012. године. *Зборник радова 1*, (69–75). Чачак: Технички факултет.
- Бјекић, Д., Златић, Л., Најдановић-Томић, Ј. (2006). Развој таксономије циљева и исхода васпитања и образовања Блума и сарадника. *Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу 8*, стр. 77–96. Учитељски факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу.
- Бјекић, Д., Златић, Л. (2002). Снага музике у преобраћању живота детета – приказ књиге „Права музика за ваше дете” (Review of book). *Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу, 4*, 353–357. Учитељски факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу.
- Бојовић, Ж. (2008). Естетско васпитање у нашим уџбеницима педагогије. *Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу, 10* (69–76). Учитељски факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу.
- Бранковић, Д. (2001). *Педагошке теорије*. Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци.
- Бранковић, Д. и Илић, М. (2003). *Основи педагогије*. Бања Лука: Comesgrafika.
- Виготски, Л. (1975). *Психологија уметности*. Београд: Нолит.
- Виготски, Л. (1977). *Мишљење и говор*. Београд: Нолит.
- Вилотијевић, М. (1999). *Дидактика I, II, III*. Београд: Учитељски факултет.
- Вилотијевић, М. (1996). *Праћење, мјерење и вредновање рада школе*. Београд: Учитељски факултет – Центар за усавршавање руководиоца у образовању.
- Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York: McGrawHill.
- Duh, M. (2004). *Vrednotenje kot didaktični problem pri likovni vzgoji*, Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta Maribor.
- Duh, M. Zupančić, (2011). *Metoda estetskog transfera opis specifične likovno-didaktičke metode*, *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, 13(1)*, 42–75.
- Duh, M., Čagran, B., Huzjak, M. (2012). *Quality and Quantity of Teaching Art Appreciation*,

The Effect of School Systems on Students Art Appreciation. Kvalitet i kvantitet učenja likovne aprecijacije, Utjecaj školskih sustava na učeničku likovnu aprecijaciju, *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 14 (3), 625–655.

Здравковић, С. (2012). *Перцепција*. Зрењанин: Жарко Зрењанин.

Eisner, E. (2002). *The Arts and the Creation of Mind*. New Haven & London: Yale University Press.

Јерковић, И. и Зотовић, М. (2010). *Развојна психологија*. Нови Сад: Футура публикације.

Кант, И. (2002). *О лепом и узвишеном*. Нова Пазова: Бонарт.

Карлаварис, Б. (1991). *Методика ликовног одгоја 1*. Ријека: Хофбауер п.о.

Карлаварис, Б. (1991). *Методика ликовног одгоја 2*. Ријека: Хофбауер п.о.

Квашчев, Р. (1981). *Психологија стваралаштва*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Constantino, T. (2007). Articulating Aesthetic Understanding Through Art Making, *International Journal of Education & the Arts*, 8 (1), Eds: Tom Barone Arizona State University, U.S.A, Liora Bresler University of Illinois at Urbana-Champaign, U.S.A. pp. 1–25.

Круљ, С. Р. и сар. (2003). *Педагогија*. Београд: Свет књиге.

Лакета, Н. и Васиљевић, Д. (2011). Сазнајне основе наставног процеса. Зборник радова *Настава и учење-стање и проблеми* (137–148). Ужице: Учитељски факултет.

Максић, С. и Ђуришић-Бојановић, М. (2004). Креативност, знање и школски успјех. *Институт за педагошка истраживања Београд*, 85–105.

Малинић, Ј. (2011). *Рано искуство, личност и школски успјех*. Бања Лука: Графид.

Марковић, С. (2013). Уметничко, онтолошко и естетско као дидактичко у васпитању. *Годишњак Учитељског факултета у Врању*, (4), 423–433.

Martindale, C. (1990). *Clockwork Muse. Predictability of artistic change*. New York: Basic Books.

Милићевић Н. и Пејић Б (2007). Естетске процене у експериментима серијске репродукције са различитим инструкцијама. *Емпиријска истраживања у психологији (Резимеи)* (16–17). Филозофски факултет, Универзитет у Београду.

Нешић, Б., Радомировић, В. (2000). *Основе развојне психологије*. Јагодина: Учитељски факултет у Јагодини.

Огњеновић, П. (1980). Један или више нивоа естетске одлуке. *ЛЕП саопштење*, 1, 1–14.

Огњеновић, П. (1985). ЈУ прилог теорији динамичке компетенције или о смислу уметности (II). *Психологија 1-2*, 65–78.

Огњеновић, П. (1994). Психологија уметности – истраживања у нас. *Психолошка истраживања 6*, 53–55.

Огњеновић, П., Шкорц, Б. (2001). О основној естетској формули. *VII научни скуп Емпиријска истраживања у психологији (Резимеи)*, стр. 29). Београд.

Palmer, S. E. (1999). *Vision Science: Photons of Phenomenology*. Bradford Books, MIT Press Cambridge, MA.

Пејић, Б. и Милићевић, Н. (2011). *Улога ликовних елемената у процени слика људских фигура*. 59. научно-стручни скуп Сабор психолога Србије, Сокобања. Књига резимеа радова.

Пејић Б. и Милићевић Н. (2008). Уметнички правци у светлу когнитивног модела естетског одлучивања. XIV научни скуп: *Емпиријска истраживања у психологији*. Резимеи (15–16). Филозофски факултет, Универзитет у Београду.

Пејић Б. и Милићевић Н. (2007). *Провера скале процене естетског доживљаја*. Емпиријска истраживања у психологији, Филозофски факултет, Универзитет у Београду. Резимеи (стр. 25–26).

Пејић Б. и Милићевић Н. (2006). Утицај вишеструке репродукције на модус естетске процене. *Емпиријска истраживања у психологији*. Резимеи (18–19). Филозофски

факултет, Универзитет у Београду.

Пијаже, Ж. (1957). *Учење и развој*. Београд: Предшколско дете.

Пијаже, Ж., Инхелдер, Б. (1978). *Интелектуални развој детета*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Пијаже, Ж. (1982). Учење и развој. У: Мирић, Ј.: *Когнитивни развој детета*, Зборник 3, (27–38). Београд: Савез друштава психолога Србије.

Попадић, М. (2016). *Повезаност школског успјеха и перцепције лијепог код ученика у настави ликовне културе*. Необјављен магистарски рад. Пале: Филозофски факултет Пале.

Радоњић, А. и Марковић, С. (2004). Субјективни доживљај слика које припадају различитим сликарским правцима XX вијека. *Психологија, Вол. 37 (4)*, 549–569.

Savva, A. (2009). Young Children's Responses to Visual Images: Preferences, Functions and Origins. In M. A. Drinkwater (Ed.), *Beyond textual literacy: Visual literacy for creative and critical inquiry* (pp. 3–14). Oxford, England: Inter-disciplinary Press.

Селаковић, К. (2015). *Умјетничко дјело у функцији подстицања развоја ликовних способности код ученика млађег школског узраста* (необјављена докторска дисертација). Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет.

Simpson, J. (1996). Constructivism and Connection Making in Art Education. *Art Education, Vol. 49, No. 1*, 53–58.

Слатина, М. (2005). *Од индивидуе до личности: увођење у теорију конфлуентног образовања*. Зеница: Дом штампе.

Станковић-Јанковић, Т. (2013). Ликовна култура – неискориштене добробити. *Иновације у настави бр. 4*, 18–30.

Станковић-Јанковић, Т. (2013). Вредновање ликовне културе и осјећања ученика. *Наша школа бр. 2*, 5–26.

Станковић-Јанковић, Т. и Гојковић, В. (2015). Емоције ученика у настави ликовне културе. *Наша школа, бр. 1*, 5–15.

Станковић-Јанковић, Т. и Зиројевић, Т. (2015). Улога учитеља у примјени егземплара ликовне умјетности и подстицању креативности ученика. У Д. Бранковић и С. Душанић (Ур.), Зборник радова са научног скупа (Бања Лука, 24. и 25. новембар 2014. године): *Критичко мишљење – фактор развоја науке и друштва* (309–327). Бања Лука: Универзитет у Бањој Луци, Филозофски факултет.

Стојановић Стошић, М. (2017). Развијање креативних способности деце кроз наставу ликовне културе применом тактилних, визуелних и аудитивних подстицаја. *Годишњак Педагошког факултета у Врању, 8*, 311–324.

Стојановић Стошић, М. и Стојадиновић, А. (2016). Инструментална композиција као подстицај на ликовни израз. *Годишњак Педагошког факултета у Врању, 7*, 375–381.

Сузић, Н., Станковић-Јанковић, Т. и Ђурђевић, С. (2012). Вриједносне оријентације средњошколаца и студената. Зборник радова са Научног скупа: *Настава и учење – циљеви, стандарди, исходи* (259–268). Ужице: Учитељски факултет.

Taunton, M. (1984). Aesthetic responses of young children to the visual art: A review of the literature. *Journal of Aesthetic Education, 16(3)*, 93–109.

Турковић, В. (2009). Умјетничко образовање у транзицији: ликовно образовање у еуропском образовном суставу. *Методика: часопис за теорију и праксу методика у предшколском одгоју, школској и високошколској изобразби, 10(18)*, 8–38. Преузето са <https://hrcak.srce.hr/40814>

Feldhusen, J. (2002). Creativity: the knowledge base and children. *High Ability Studies, 13(2)*, 179–184.

Фидлер, К. (1980). *О просуђивању дела ликовне уметности-модерни натурализам и уметничка истина*. Београд: Београдски издавачки-графички завод.

- Филиповић, С. (2011). *Методика ликовног васпитања и образовања*. Београд: Универзитет уметности, Издавачка кућа Клет.
- Herzog, J., Lopert, N. i Duh, M. (2017). Examining the level of correlations between the factors of artistic creativity in pupils of Slovenian primary schools. *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences 10* (3), 21–36.
- Fitzsimmons, P., Lanphar, E., & Sanford, J. (2011). The paratextual and precursory voices of twilight. In M. A. Drinkwater (Ed.), *Beyond textual literacy: Visual literacy for creative and critical inquiry* (pp. 61–68). Oxford, England: Inter-disciplinary Press.
- Forget, T. (2011). Pictures and Graphics: The Perception of Architecture. In M. A. Drinkwater (Ed.), *Beyond textual literacy: Visual literacy for creative and critical inquiry* (pp. 37–50). Oxford, England: Inter-disciplinary Press.
- Хартман, Н. (2004). *Естетика*. Београд: Дерета.
- Housen, C. A. (2001-2002). Aesthetic Thought, Critical Thinking and Transfer, *Arts and Learning Research Journal, Vol. 18, No. 1*, pp. 99–131.

Избор литературе је одговарајући?

ДА

IV.4 Циљеви истраживања

Циљ истраживања је испитивање утицаја експерименталног програма на когнитивна и естетска постигнућа ученика шестог разреда у настави ликовне културе.

Уобичајена артикулација часа наставе ликовне културе своди се на то да наставник саопшти ученицима ликовну тему, укратко поразговара са њима о томе који мотив би реализовали, објашњава им технике и последице тога ученици самостално раде до краја часа. На крају часа бирају се најуспјешнији радови без могућности да ученици самостално вреднују свој рад и рад друге дјеце. Овакав приступ настави смањује ниво креативности дјеце, коју би требало подстицати на креативност, а не поучавати их креативности. С обзиром на то, дошло се до закључка о формирању експерименталног програма у настави ликовне културе који би активирао ученичке стваралачке и интелектуалне способности. Циљ овако дефинисаног програма био би да се утврди утицај програм на повећање нивоа когнитивних и естетских способности у настави ликовне културе.

Састављању експерименталног програма приступило се на основу званичног *Наставног плана и програма*. Новина је увођење вербалних, аудитивних и визуелних подстицаја у постојећи наставни програм за шести разред основне школе, и то кроз часове ликовне културе.

Циљеви истраживања су одговарајући?

ДА

IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

На основу циља истраживања, дефинисана је главна хипотеза; да ће увођење експерименталног програма у настави ликовног васпитања утицати на когнитивна и естетска постигнућа ученика

Помоћне хипотезе:

1. Претпоставља се да ће доћи до статистички значајне разлике између ученика контролне и експерименталне групе у нивоу когнитивних постигнућа операционализованих на основу дивергентних способности (оригиналног, флексибилност, флуентност, редефиниција, осјетљивост за ликовни проблем, елаборација)

2. Очекује се да ће под утицајем експерименталног програма испитаници експерименталне групе показати већи степен естетских постигнућа операционализованих на основу димензија (уочавање лијепог, доживљавање лијепог, стварање лијепог) од контролне групе.

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане? ДА

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Очекивани резултати постављене хипотезе односе се на позитивне ефекте примјене експерименталног програма на когнитивна и естетска постигнућа ученика. У складу са постављеном хипотезом, очекујемо да ће примјена експерименталног програма статистички значајно утицати на когнитивна и естетска постигнућа ученика у настави ликовне културе у корист испитаника експерименталне групе у којој ће бити реализован експериментални програм.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос? ДА

IV.7 План рада и временска динамика

У овом експерименталном истраживању планирана временска динамика се односи на једно школско полугодиште. Уз проучавању литературу и спознаје из праксе, сматрамо да би краћи временски период био недовољан да се систематично и адекватно реализује планирани експериментални програм.

Првом фазом рада, иницијалним испитивањем, планирано је снимити постојеће стање, а потом увести експериментални програм. Експерименталним програмом ће бити обухваћено наставно градиво и часови ће се реализовати на другачији начин. Наиме, кандидат планира примјену експерименталног програма који би обхватио вербалне, аудио и визуелне аспекте. На овај начин радиће само испитаници експерименталне групе. Након реализације експерименталног програма, провешће се финално испитивање у контролној и експерименталној групи. Потом је неопходно извршити унос података и урадити статистичку анализу добијених налаза. Кандидат ће, у складу са темом и добијеним налазима, анализирати и интерпретирати феномене којима ће се бавити, а потом дати и закључак, односно синтезу цјелокупног рада.

План рада и временска динамика су одговарајући? ДА

IV.8 Метод и узорак истраживања

Когнитивна и естетска постигнућа била би подстакнута увођењем експерименталног програма у оквиру наставе ликовне културе. Требало би утврдити колики утицај би имали вербални, аудитивни, визуелни подстицаји на развој дјечије когниције и стваралаштва. Сматрајући де је експеримент са паралелним групама адекватан за ово истраживање, те да при томе треба прикупити више релевантних података, кандидат је планирао примјену сљедећих метода истраживања:

- метода теоријске анализе и синтезе,
- сервеј метода,
- експериментална метода.

У складу са наведеним методама примјениће технике истраживања: *техника*

анализе садржаја, технику скалирања (процјене и самопроцјене).

Инструменти

Прије почетка експерименталног програма, ученици експерименталне и контролне групе ће бити обухваћени иницијалним, а по завршетку експеримента, финалним испитивањем. У иницијалном и финалном испитивању кандидат планира да примијени четири инструмента:

- 1) Тест опште креативности ЛВ1 и Тест ликовне апрецијације АП који је саставни дио ЛВ1; (Kraguljac i Karlavaris, 1970; Berce-Golob, 1993; Duh, 2004; Duh i Zupančič, 2011; Duh, Šagran i Huzjak, 2012; Duh i Korošec-Bowen, 2014; Selaković, 2015);
- 2) Тест опште ликовне креативности и специфичности ликовно креативног развоја - четири цртежа ЛВ2 (Kraguljac i Karlavaris, 1981; Berce-Golob, 1993; Duh, 2004; Selaković, 2015);
- 3) Тест за процјену естетског доживљаја (Попадић, 2016);
- 4) Упитник за ученике контролне и експерименталне групе.

Узорак истраживања

Ово експериментално истраживање планирано је реализовати са испитаницима који похађају шести разред основне школе. Испитивање ће се обавити са четири одјељења, два ће чинити контролну, а друга два одјељења експерименталну групу. Очекујемо да ће укупан узорак бити око стотину ученика. Како се ради о експерименту са паралелним групама, планирано је да се контролна (два одјељења) и експериментална (два одјељења) група физички одвоје, али да се ради паралелно са обје групе. На овај начин биће спријечено мијешање експерименталне и контролне групе што ће допринијети валидности коначних резултата. Експериментална група требало би да учествује у експерименталном програму, док би истовремено испитаници контролне групе имали традиционалну наставу. У експерименталној групи ће бити примијењен експериментални програм који ће обухватити вербалне, аудитивне и визуелне подстицаје, а у контролној не. Дакле, неће бити одступања од временске динамике и садржаја који су прописани важећим *Наставним планом и програмом*, али ће приступ наставном раду бити другачији у експерименталној групи у односу на контролну групу с обзиром на примјену вербалних, аудитивних и визуелних подстицаја. Претпостављамо да ће се то знатно одразити на налазе истраживања – допринијети нивоу ефикасности рада.

Метод и узорак су одговарајући?

ДА

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Ово експериментално истраживање кандидат планира да реализује у двије основне школе на територији града Требиња. Истраживањем би била обухваћена четири одељења шестих разреда. Експериментални програм би се одвијао у току редовне наставе. Опрема за реализацију овог програма односила би се на дефинисање вербалних, аудитивних и визуелних подстицаја. *Вербални подстицај* односи се на вербалне асоцијације, које се користе у уводном, главном и завшном дијелу часа с циљем да се ученицима створи представа ликовних феномена по узору на предмете, објекте у учионичком простору, природи, умјетничком дјелу итд. За вербалне подстицаје, користиле би се енциклопедије историје умјетности, стручне књиге везане за ликовну форму, као и књиге о животима познатих умјетника. *Аудитивни подстицај* односи се на стимулисање ликовног израза

путем одабране музике. Изабрана музика обухвата класичну музику, инструменталну музику, духовну музику (Балканополис, Енија, Бора Дугић, Павле Аксентијевић). За слушање аудитивних подстицаја користио би се компјутер са адекватним озвучењем. *Визуели подстицај* односи се посматрање умјетничких дјела у уводном дијелу часа која морају бити компатибилна у односу на наставну јединицу. Умјетничка дјела ће бити прилагођена узрасту ученика. За посматрање визуелних подстицаја користили би се каталози познатих умјетника, репродукције познатих дјела, историја умјетности, компјутер, пројектор.

Услови за експериментали рад су одговарајући? ДА

IV.10 Методе обраде података

Кандидат ће примијенити статистички софтвер за анализу података. Статистички поступци које планира примијенити су:

- израчунавање аритметичке средине (M) и стандардне девијације (SD);
- израчунавање значајности разлика аритметичких средина (t -вриједност);
- израчунавање Пирсоновог коефицијента корелације (r); израчунавање Кронбах-алфа коефицијента поузданости (α);
- ANKOVA – анализа коваријансе у мултиваријантном дизајну;
- ANOVA – једофакторска униваријантна анализа за независне узорке.

Предложене методе су одговарајуће? ДА

V ЗАКЉУЧАК

Кандидат је подобан	ДА
Тема је подобра	ДА

Образложење (до 500 карактера):

Предложена теза је изазовна и резултат је детаљног проучавања релевантне теорије и васпитно-образовне праксе. Методолошко утемељење је примјерено постављеном циљу и хипотезама. Фазе рада су квалитетно осмишљене, коректно и логично постављене и образложене. Инструменти су адекватни, а пројектована обрада података усклађена са методолошким оквиром и истраживањем.

Комисија је сагласна у оцјени да су тема *Утицај вербалних, аудитивних и визуелних подстицаја на когнитивна и естетска постигнућа у настави ликовне културе* и кандидат подобни за израду докторске тезе, па предлаже Наставно-научном вијећу Филозофског факултета да одобри израду ове докторске дисертације.

Датум: 07.06.2018.

Др Тања Станковић-Јанковић,

ванредни професор Филозофског факултета
Универзитета у Бањој Луци

Предсједник комисије

Др Бране Микановић,

ванредни професор Филозофског факултета
Универзитета у Бањој Луци

Члан 1

Др Менад Сузић,

редовни професор Филозофског факултета
Универзитета у Бањој Луци

Члан 2

Др Крстинка Селаковић,

доцент Педагошког факултета Универзитета у
Крагујвцу

Члан 3